

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/5040,66-rocznica-Powstania-Warszawskiego-Czestochowa-30-lipca-2010.html>
06.04.2026, 10:34

66. rocznica Powstania Warszawskiego - Częstochowa, 30 lipca 2010

W przeddzień 66. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego w piątek 30 lipca w Ratuszu odbyło się spotkanie wspomnieniowe zorganizowane po raz trzeci przez częstochowski Ośrodek Zamiejskowy Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach oraz Muzeum Częstochowskie. Po słowach wstępnych dyrektora Muzeum Janusza Jadczyka i p.f. Prezydenta Częstochowy Piotra Kurpiosa głos zabrał Sławomir Maślikowski (IPN Katowice/Częstochowa), który wygłosił referat pt. „Pomoc lotnicza dla walczącej Warszawy”.

Pomoc walczącej stolicy nieśli przede wszystkim polscy piloci z samodzielnej 1586. Polskiej Eskadry do Zadań Specjalnych. Lotnicy startując z Włoch, często bez wiedzy dowództwa brytyjskiego, musieli pokonać prawie 3 tysiące kilometrów drogi powietrznej, jako że nie mogli lądować na terenach zajętych przez wojska sowieckie. Samoloty alianckie startowały 284 razy i zrzuciły ponad 200 ton zaopatrzenia, z czego powstańcy odebrali mniej niż połowę. W misjach nad Warszawą poległo 59 Polaków, 37 Anglików, 37 Afrykańczyków z RPA, 12 Amerykanów oraz po jednym Kanadyjczyku i Australijczyku. Sami Polacy stracili łącznie 11 samolotów.

Następnie Wojciech Rotarski (IPN Katowice/Częstochowa) miał wystąpienie pt. „Udział Warszawiaków w życiu Częstochowy po upadku Powstania”. Do Częstochowy przeniosły się po Powstaniu władze wojskowe AK i NSZ. Stąd dowodził komendant główny gen. Leopold Okulicki i tu wydał rozkaz o rozwiązaniu Armii Krajowej. W mieście znalazło schronienie także ponad 20 tys. wysiedlonych mieszkańców Warszawy, w pierwszych miesiącach – nielegalnie, gdyż władze niemieckie nie zezwalały na osiedlenie się w Częstochowie. Wiązało się to z koniecznością zapewnienia im nadzwyczajnymi środkami aprowizacji, opieki lekarskiej i bezpiecznego pobytu. Ówczesny Zarząd Miasta Częstochowy zaprosił do Częstochowy naukowców warszawskich, którzy zorganizowali tajne Kursy Akademickie pod kierunkiem prof. Romana Pollaka. Prowadzono nauczanie na wydziałach lekarskim, farmaceutycznym, prawa, humanistycznym, mechanicznym, elektrycznym, chemicznym i architektury. Działał oddział Szkoły Głównej Handlowej, a na Jasnej Górze – Wydział Teologicznego UW. Stało się to impulsem do powojennych starań o utworzenie szkół akademickich w Częstochowie. Już w październiku 1945 utworzoną pierwszą z nich – Wyższą Szkołę Administracyjno-Handlową.

Kacper Szczukocki (Grupa Rekonstrukcyjna „Radosław”) omówił powstańcze działania bojowe zgrupowania „Radosław”, w składzie którego (w Batalionie „Zośka”) walczyli i

polegli częstochowianie - Wojciech Omyła, ps. „Wojtek” i Eugeniusz Stasiecki, ps. „Piotr Pomian”. Spotkanie podsumował uczestnik Powstania Warszawskiego - Gustaw Gracki, walczący wtedy w 6. kompanii Batalionu „Kiliński”, który podzielił się także swoimi wspomnieniami. Na zakończenie zebrani obejrzeli film dokumentalny w realizacji Marka Widawskiego pt. „Pasta 1944”.

Wojciech Rotarski